

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

EMTA

sümfooniaorkester

Solist Elbe Reiter^{VIIUL}

Dirigent Toomas Vavilov

Kavas

Pärt, Tšaikovski, Sibelius

16.03.2025 — 19.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suur saal

Arvo Pärt (1935)

Sümfoonia nr 1 „Polüfooniline” *op. 9* (1963)

I „Kaanonid”

II „Prelüüd ja fuuga”

Pjotr Tšaikovski (1840–1893)

Viiulikontsert D-duur *op. 35* (1878)

I *Allegro moderato*

II *Canzonetta: Andante*

III *Finale: Allegro vivacissimo*

Solist **Elbe Reiter**

Vaheaeg

Jean Sibelius (1865–1957)

Sümfoonia nr 2 D-duur *op. 43* (1901)

I *Allegretto*

II *Tempo andante, ma rubato*

III *Vivacissimo*

IV *Finale: Allegro moderato*

EMTA sümfooniaorkester

Dirigent **Toomas Vavilov**

Arvo Pärdi muusika on kohanud sellist publikumenu, mis on tänapäeva kunstis tõeliselt haruldane. Pärdi muusika asjatundja Toomas Siitani arvates peitub Pärdi fenomen tema suures julguses minna lihtsate tõdede juurde: „Väga lihtne on olla keeruline, aga olla lihtne...”

Oma tunnusstiili – *tintinnabuli* – juurde jõudis Pärt 1970. aastate teisel poolel, ent endast kõnelema pani ta juba viiekümnendate lõpus ja 1960. aastatel, kui ta julge uuendajana tõi oma varase loominguga eesti muusikasse kõik tähtsamad modernistlikud kompositsioonitehnikad: dodekafoonია, aleatoorika, kollaažitehnika ja kõlavärvimuusika. Dodekafoonilise tehnika musternäide on noore helilooja **1. sümfoonia op. 9 („Polüfooniline”)** aastast 1963, kui Pärt lõpetas Tallinna Riiklikus Konservatooriumis prof Heino Elleri kompositsiooniklassi. Algselt oli see tal mõeldud konservatooriumi lõputööna, ent mingil põhjusel teos lõpueksamile siiski ei jõudnud. Pärt pühendas sümfoonia tänumeeles oma loominguõpetajale, kelle kohta ta on öelnud:

„Mul on raske öelda, mis avaldas mulle rohkem muljet, kas tema õpetamisviis või tema karismaatiline isiksus. Õpetajana oli ta alati avatud moodsatele kunstisuundadele, ta sallis, et õpilased kõndisid oma rada, ning respektieris nende omi otsuseid, ka siis, kui need tema enda ideaalidest vahel kaugele kõrvale kaldusid. Ta õpetas meile vastutustundlikkust meie oma töö suhtes ning alatist truudust iseenese vastu. Heino Eller ütles kord, et tema pedagoogilisteks eesmärkideks on individuaalne helikeel ja õpilase isiksuse arendamine. Tema enam kui viiekümne õpilase teosed, alates Eduard Tubinast ja lõpetades Lepo Sumeraga, on selle parimaks kinnituseks.”

Esimese sümfoonia pealkiri („Polüfooniline”) ja alaosade nimetused („Kaanonid” ning „Prelüüd ja fuuga”) viitavad kontrapunktilisele faktuurile ja klassikalise polüfoonia vormidele. Teose konstruktiivseks aluseks on 12-heliline rida, millest on rangelt kinni peetud. Sümfoonia kujunditering põhineb küllaltki suurtel faktuuri ja rütmika kontrastidel: läbipaistvast

polüfooniast tihedate kõlamassiivideni ja peentest, detailiseeritud rütmidest lihtsa sugestiivse mootorikani.

Esimene sümfoonia kõlas esiettekannes 7. veebruaril 1964 Estonia kontserdisaalis Eesti Raadio Sümfooniaorkestri (praegune ERSO) esituses Neeme Järvi juhatusel, saades väga hea vastuvõtu osaliseks. 1968. aastal osales teos rahvusvahelisel kompositsioonikonkursil (Tribune Internationale des Compositeurs UNESCO) Pariisis, kus see pälvis 12. koha – tegu oli esimese eesti helitööga, mis jõudis nii kõrgetasemelisele rahvusvahelisele võistlusele (esikümne hulgas olid autorid, nagu näiteks Witold Lutosławski, György Ligeti, Iannis Xenakis ja Tōru Takemitsu).

Muusika on tõepoolest ilusaim kõigist Taeva kingitustest pimeduses ekslevale inimkonnale. Üksi see rahustab, valgustab ja vaigistab meie hinge. See ei ole ölekõrs, mille külge uppuv inimene klammerdub, vaid tõeline sõber, pelgupaik ja trööstija, kelle pärast on elu elamist väärt.

– Pjotr Tšaikovski

Pjotr Tšaikovski tundeküllane ja kaunikõlaline looming, mis ulatub suurejoonelistest ooperitest, ballettidest ja orkestriteostest intiimsete romansside ja võluvate klaveripaladeni, on tõstnud ta maailma ühe armastatuima klassikalise muusika helilooja positsioonile. Ometi sai autori eluajal nii mõnelegi tema oopusele osaks mittemõistmine ja terav kriitika – nii juhtus näiteks tema klaverikontserdi ja viulikontserdiga, mille interpretid (vastavalt Nikolai Rubinstein ja Leopold Auer) tagasi lükkasid. Ungari päritolu viiuldaja Leopold Auer, kellele Tšaikovski oli kavatsenud viulikontserdi pühendada, kuulutas teose „mittemängitavaks”. Kahtlemata oligi teos äärmiselt komplitseeritud, ületades tehnilistelt nõuetelt enamiku 19. sajandi viiuldajate võimed (viilupartii osas konsulteeris helilooja kontserdi loomise ajal Jossif Kotekiga, et teos saaks pillipärane). Lõpuks nõustus solisti osa õppima Tšaikovski endine kolleeg Moskva

konservatooriumist, Adolf Brodski, kes harjutas seda ligi kolm aastat, enne kui sõandas kontserdilavale astuda. 1878. aastal valminud viiulikontsert jõudis esiettekandeni 4. detsembril 1881 Viinis, kus seda esitasid Adolf Brodski, Viini Filharmooniaorkester ja dirigent Hans Richter. Kuigi Brodski etteastet peeti õnnestunuks, sai teos ise halvakspanu osaliseks, ja seda nii orkestrantide, publiku kui ka kriitikute silmis. Prominentse muusikaarvustaja Eduard Hanslicki arvamus kõlas põrmustavalt: „muusika, mis haiseb kõrvus“.

Läbikukkumine oli heliloojale valus löök, ometi uskus ta jätkuvalt oma teosesse, samuti Brodski, kes esitas kontserti järgnevalt Londonis ja seejärel Moskvast, kus ta saavutas juba soojema vastuvõtu. Aastaid hiljem tunnistas ka Leopold Auer, et oli teose üle ebaõiglastelt otsustanud ja võttis selle oma repertuaari, õpetades kontserti entusiastlikult ka järgnevatele põlvkondadele, sh Jascha Heifetzile, kellest sai teose üks kuulsaimaid interpreteerijaid.

Viiulikontsert on Tšaikovski loomingus üks helgemaid teoseid. Kuigi soolopartii tehnilised väljakutsed on tohutud, kiirgab iga noot midagi enam kui pelgalt virtuoosset tulevärki – see on muusika, mis puudutab hinge. Värvikas ja fantaasiarikas on ka orkestratsioon, äratades muinasjututaolise atmosfääri, mis toob meelde tema aasta eest esietendunud balleti „Luikede järv“.

19. sajandi lõpul, mil Tšaikovski kirjutas oma tippteosed, alustas Soomes heliloojakarjääri **Jean Sibelius**. Tema žanriline haare oli vene meistrile sarnane ning Tšaikovski muusikast saadud mõjutused leidsid tee Sibeliusse varasesse loomingusse. „Selles mehes on palju, mida ma endas ära tunnen,“ on täheldanud Sibelius. Ta tunnustas kõrgelt Tšaikovski orkestrikasutust ning imetles tema viiulikontserti, sümfooniasid ja balletisüite.

Sibeliuse loomingu tuuma moodustavad tema seitse sümfooniati, mida ta on nimetanud oma „usutunnistuseks“. Autori kõige populaarsemaks teoseks antud žanris on kujunenud **2. sümfoonia D-duur op. 43** (1901–1902), mille loomisajal valitsenud poliitiline õhustik Soomes andis põhjust interpreteerida teost kui patriootlikku manifestatsiooni. Arvati, et see sümfoonia kujutab Soome võitlust oma poliitilise vabaduse eest ning kehastab rahvuslikku tulevikulootust, eriti võimsas lõpukulminatsioonis, mida on peetud üheks kõige mõjuvamaks kogu sümfoonialiteratuuris. Helilooja lükkas kõik sellised oletused tagasi, väites, et erinevalt sümfoonilistest poeemidest pole ühelgi tema sümfoonial kindlat programmi. See teos oli tema sõnul puhas, abstraktne avaldus ega peitnud endas mingit allteksti. Sellele vaatamata on Sibeliuse 2. sümfoonia enim esitatud teos Soome tähtsatel riiklikel sündmustel.

Teise sümfoonia esiettekanne 8. märtsil 1902 Helsingis helilooja dirigeerimisel oli soomlaste jaoks suursündmus. Lehed kirjutasid sellest juba ettehaaravalt vaimustusega. Päivälehti konstanteeris: „Jean Sibeliuse kontsert on täna kell pool kaheksa Ülikooli aulas. Õnnelik on see, kes säärasele üritusele pääseb.“ Publik võttis teose vastu ovatsioonidega ning ülistav vastukaja jätkus ajakirjanduse lehekülgedel, kinnistades Sibeliuse positsiooni rahvusliku heliloojana. Sibeliuse autorikontserti korrati järgneva nädala jooksul kolm korda ja saal oli iga kord vaimustunud publikut täis. Majanduslik tasuvus oli samuti erakordne, ning helilooja hakkas kohe plaanitsema uut välisreise, et nõu pidada oma teoste ettekandmise üle Euroopa muusikakeskustes.

Teise sümfoonia helikeel ja atmosfäär on lähedane Sibeliuse „Kalevala“-ainelistele sümfoonilistele poeemidele. Teose temaatiline materjal on äärmiselt ökonoomne: kogu temaatika kasvab välja ainult kahest motiivist. Esimeses osas draama algab, saavutades oma kulminatsiooni juba teises, ballaadilaadses osas. Sellele järgneb tormakas skertso, mis suubub võidukasse ja pidulikku finaali.

Evelin Kõrvits

Elbe Reiter lõpetas Tallinna Muusikakeskkooli 2022. aastal Kristina Kriidi ja Mari Tampere- Bezrodny klassis ning jätkas õpinguid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias samade õppejõudude juures. Hetkel tudeerib ta Erasmus+ programmi vahendusel Lübecki Muusikakõrgkoolis prof Maria Egelhofi klassis. Reiter on osalenud mitmetel konkurssidel ja festivalidel nii Eestis kui välismaal, sealhulgas Eesti noorte keelpillimängijate konkurss-festivalil, kus ta pälvis laureaadi tiitli (2021) ning Vilniuses toimunud konkursil „Baltic Strings 2022“, kus ta saavutas kolmanda koha.

Elbe Reiter on soleerinud Tallinna Muusikakeskkooli sümfooniaorkestri ja EMTA kammerorkestri ees. Ta on osalenud mitmetel meistrikursustel, kus tema juhendajaks on olnud teiste hulgas Florian Donderer, Evan Rothstein, prof Michael Foyle, Elisabeth Kufferath, Nicolas Dautricourt, Fjodor Shevrekuko ja prof Alissa Margulis.

Toomas Vavilov on lõpetanud klarneti erialal Tallinna Muusikakeskkooli Ülo Üksiku õpilasena (1988) ning Eesti Muusikaakadeemia Hannes Altrovi klarnetiklassis (1992). Samas koolis on ta Jüri Alperteni juhendamisel õppinud ka orkestridirigeerimist. Dirigendina on Vavilov end täiendanud Jonas Aleksa ja Roman Matsovi juures, klarnetistina osalenud Karl Leisteri ja Ivan Mozgoenko meistriklässides. 1990. aastal võitis Vavilov Eesti puhkpillimängijate konkursi ning taaselustas 2008. aastal sama konkursi traditsiooni.

Aastatel 1988–2010 töötas Vavilov klarnetistina Eesti Riiklikus Sümfooniaorkestris, olles 2004–2006 ühtlasi ERSO teine dirigent. Aastatel 2006–2007 oli ta Vanemuise teatri muusikajuht ja peadirigent. Vavilov on juhatanud Eesti orkestreid ning töötanud Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Läti Raadio kooriga. Klarnetistina on Vavilov andnud kontserte Eestis, Soomes, Rootsis, Lätis, Saksamaal, Belgias, Austraalias ja mujal. Samuti on ta aastaid juhendanud puhkpilliõpilaste suvekursusi Elvas ja Põltsamaal ning kuulunud erinevate konkursside žüriidesse. Talle on kirjutatud klarnetiteoseid mitmed eesti heliloojad, nende seas Urmas

Sisask, Eino Tamberg, Ester Mägi, René Eespere ja Raimo Kangro. Samuti on Vavilov salvestanud helitöid Eesti Raadiole ning mitmele CD-le, sh Raimo Kangro, Ester Mägi ja Eino Tambergi autoriplaadile. 2001. aastal pälvis Vavilov Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ning 2005. aastal interpreedi aastastipendiumi. 2024. aastal oli Vavilov Eesti Interpreetide Liidu preemia „Aasta interpret“ üks laureaatidest. Toomas Vavilov on EMTA klarnetiprofessor ning üks EMTA sümfooniaorkestri dirigentidest.

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia sümfooniaorkester (EMTA SO) on Eesti professionaalsete orkestrantide kasvulava. Orkestrit on juhatanud paljud tuntud eesti dirigendid, nagu Roman Matsov, Vallo Järvi, Peeter Lilje, Eri Klas, Vello Pähn, Paul Mägi, Jüri Alperten, Arvo Volmer, Andres Mustonen, Toomas Kapten, Toomas Vavilov, Risto Joost ja Erki Pehk. Musitseeritud on ka välisdirigentide Michel Tabachniku (Šveits), Jin Wangi (Austria), Colin Mettersi (Inglismaa), Cecilia Rydinger Alini (Rootsi) ja Lutz Köhleri (Saksamaa) käe all. Ühel hooajal toob orkester publiku ette keskmiselt seitse kava ning korraldatakse koostöökontserte ERSOga. EMTA SO on saanud tunnustust kontsertreisidel Rootsi, Soome ja Saksamaale. Neljal korral (2002, 2005, 2016 ja 2023) on orkester esinenud Berliinis toimuval festivalil „Young Euro Classic“, kust kahel korral on koju toodud uudisloomingu preemia: 2005. aastal Ülo Kriguli teosega „JenZeits“ ning 2016. aastal Liisa Hirschi teosega „Mechanics of Flying“.

I viiul

Triin Alender
Liisi-Mai Krigul
Susanna Saluste
Marelle Kivinukk
Artti Rao Kudu
Peeter Traksmann
Vanina Auad
Román Vela Julián
Dmytro Cherepov
Grete Heinsaar
Katariina Tammemägi

II viiul

Madleen Kristen Alasi
Mia Kurvits
Mariia-Sofiia Dyka
Nuria Díaz Fuentes
Johannes Palm
Lisette Lemba
Elle Isabel Lindpere
Angelina Jarošenko
Evgenia Gulman

Viola

Anna-Helena Inno
Ali Amishov
Kristin Tönnisson
Aleksandr Dubitsa
Natalia Berestenko
Enricke Raul Havasaar
Martti Mägi
Tarmo Truuväart

Tšello

Nicolas Concheiro
Eva-Lotta Krigul
Aleksander Sebastian Lattikas
Paula-Riin Selis
Evelin Uue
Ete Riin Veer
Yuxuan Li

Kontrabass

Hanna-Ingrid Tominga
Mika Nikkanen
Miina Roost
Kaupo Olt

Flööt

Kärt Katriin Nagel
Aylin Bilge
Giorgi Kurtanidze

Oboe

Kirke Pertel
Ainel Turangaliyeva

Klarnet

Edmunds Altmanis
Mirjam Avango

Fagott

Gotautė Kanytė
Petre Verulashvili
Triin Hordo

Metsasarv

Nikita Matsuk

Marii Eliise Lumijõe

Beka Beikrišvili

Ao Liu

Trompet

Villem Süvari

Karl Reimand

Kate Kronberga

Tromboon

Andrus Karjel

Mart Põdra

Priit Zimmermann

Timpan + löökpillid

Robert Markus Ridbeck

Robert Valdna

Brita Reinmann

Lauri Metsvahi

OOTAME KUULAMA

K 26.03 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Kujutlused

Vittoria Ecclesia (klarnet), Sandra Klimaitė (vioola), Kristi Kapten (klaver)
Kavas Stockhausen, Horowitz, R. Schumann, Kurtag, Musgrave

P 30.03 kell 17.00 / EMTA suur saal / tasuta

Kurt Weill 125

EMTA puhkpilliorkester

Mari Poll (viul)

Dirigent Toomas Vavilov

K 16.04 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Kuuvalgel

Arvo Leibur (viul), Ivori Ilja (klaver)

Keelpillikvartett koosseisus Mari Poll, Kaija Lukas (viul),
Johanna Vahermägi (vioola), Henry-David Varema (tšello)
Kavas Eller, Debussy, Satie, Chausson

N 1.05 kell 19.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

Musica Aeterna. Klaveriõhtu

Lauri Väinmaa (klaver)

Kavas Beethoven

P 4.05 kell 17.00 / EMTA suur saal / pilet Piletikeskusest

EMTA sümfooniaorkester

Solist Annabel Soode (sopran)

Dirigent Arvo Volmer

Kavas Wagner, Stravinski, Tüür, Debussy

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

105

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia

instagram.com/emta_ee

Palume lülitada mobiiltelefon hääletule režiimile.
Kontserdi salvestamine ja pildistamine ilma korraldaja loata
ei ole lubatud.

